

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Кафедра конституційного права та теоретико-правових дисциплін

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПРАВО»

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	20 Аграрні науки та продовольство
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	207 Водні біоресурси та аквакультура
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Екологічний

Біла Церква – 2024

Робоча програма з навчальної дисципліни «Право» для здобувачів вищої освіти екологічного факультету за спеціальністю 207 «Водні біоресурси та аквакультура», бакалаврський рівень вищої освіти / В.В. Макарчук. Біла Церква: БНАУ, 2024. 21 с.

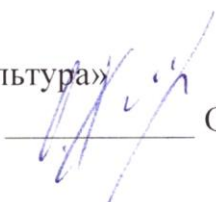
Розробник: В.В. Макарчук, кандидат юридичних наук

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін
(Протокол № 1 від « 03 ». 07 .2024 р.)

Завідувач кафедри конституційного права та теоретико-правових дисциплін,
професор Н.І. Бровко

Схвалено науково-методичною комісією екологічного факультету
(Протокол № 9 від « 05 ». 07 .2024 р.)

Голова науково-методичної комісії,
професор Олександр МЕЛЬНИЧЕНКО

Гарант ОП «Водні біоресурси та аквакультура»
ОР «бакалавр», доцент Олександр ХОМ'ЯК

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	4
3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ	4
4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	6
5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	7
7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	16
9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	16
10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	16
11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	17
12. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	19
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	19

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Право» є обов'язковою навчальною дисципліною циклу природничо-наукової підготовки бакалаврів, і призначена для здобувачів вищої освіти екологічного факультету за спеціальністю 207 «Водні біоресурси та аквакультура».

Згідно з навчальним планом на 2024-2025 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Право» для денної форми навчання виділено 90 академічних годин (3 кредити ECTS), у т.ч. аудиторних – 48 годин (лекції – 32, практичні заняття – 16), самостійна робота студентів – 42 години.

Поточний контроль засвоєного матеріалу здійснюється шляхом виконання практичних завдань, виконання індивідуальних завдань, самостійної роботи, опитування. Рубіжне оцінювання включає захист модуля. Підсумковий контроль – у формі заліку.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3	Галузь знань 20 «Аграрні науки та продовольство»	Обов'язкова	
Змістових модулів – 2	Спеціальність: 207 «Водні біоресурси та аквакультура»	<i>Рік підготовки:</i>	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – есе		1-й	1-й
Загальна кількість академічних годин – 90		<i>Семестр</i>	
		2-й	2-й
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 6 самостійної роботи студента – 21	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	32 год.	8 год.
<i>Практичні</i>			
16 год.		8 год.	
<i>Самостійна робота</i>			
		42 год.	74 год.
		Підсумковий контроль: залік	

Метою навчальної дисципліни «Право», яка базується на узагальненому розгляді широкого кола питань з основ правового життя в Україні, є формування цілісного, системного розуміння державно-правових явищ, генези та закономірностей їх функціонування і розвитку, оволодіння понятійно-категоріальним апаратом сучасної юриспруденції і правової практики.

Предметом навчальної дисципліни «Право» є вивчення державно-правової дійсності, а саме: закономірностей права, нормативно-юридичного змісту правової норми, юридичної техніки, засобів і прийомів правової роботи.

Завдання викладання навчальної дисципліни «Право» полягає у відображенні основних положень права, підвищення рівня правової свідомості і правової культури здобувачів вищої освіти, вироблення вмінь і навичок та подальшому використанні законодавства в практичній роботі за обраною спеціальністю.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «**Право**» базується на знаннях циклу дисциплін загальноосвітньої школи: «Історія України» та «Основи правознавства», а також на знаннях дисциплін «Історія та культура України», «Української мови (за професійним спрямуванням)», «Іноземної мови (за професійним спрямуванням)», вивчених студентами у I семестрі та взаємопов'язана із дисципліною «Філософія».

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Компетентності за спеціальністю «Водні біоресурси та аквакультура» відповідно до освітньо-професійної програми
<i>Інтегральна компетентність</i>
Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі водних біоресурсів та аквакультури або у процесі навчання, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов, і передбачає застосування теорій і методів біології та прикладних наук.
<i>Загальні компетентності</i>
ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК9. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
<i>Спеціальні компетентності</i>
СК13. Здатність аналізувати господарську діяльність, проводити облік матеріальних цінностей, основних засобів, реалізацію продукції аквакультури.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмний результат навчання за спеціальністю «Водні біоресурси та аквакультура» відповідно до освітньо-професійної програми	Результати навчання з дисципліни
ПРН-1. Володіти вільно державною мовою, зокрема спеціальною термінологію, вільно спілкуватися усно і письмово з професійних питань.	1.1. Знати юридичну термінологію та вміти її використовувати з професійних питань.
ПРН-2. Знати історію України та її культуру, процеси незалежності, територіальну цілісність та демократичний устрій України.	2.1. Знати основи теорії держави і права. 2.2. Знати основні права та обов'язки людини і громадянина та шляхи забезпечення їх виконання. 2.3. Розуміти поняття «держава», «демократія» та «громадянське суспільство». 2.4. Усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ПРН-6. Використовувати інструменти демократичної правової держави в професійній та громадській діяльності.	6.1. Знати сутність права та правової системи. 6.2. Знати побудову системи права України та її окремих галузей. 6.3. Знати джерела права та вміти їх застосовувати в професійній та громадській діяльності.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. **Основи теорії, цивільного, сімейного та трудового права**

Тема 1 Основи теорії держави та права

Тема 2. Основи цивільного та сімейного права України

Тема 3. Основи трудового права України

Змістовий модуль 2. **Основи аграрного, земельного, екологічного, кримінального та інших галузей права**

Тема 4. Основи аграрного права

Тема 5. Основи земельного та екологічного права України

Тема 6. Основи кримінального права України

Тема 7. Основи інших галузей права

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	всього	у тому числі					всього	у тому числі					
		л	п	лб	інд	СРС		л	п	лб	інд	СРС	
<i>Змістовий модуль 1. Основи теорії, цивільного, сімейного та трудового права</i>													
Тема 1	12	4	2	-	-	6	12	1	1	-	-	10	
Тема 2	12	4	2	-	-	6	12	1	1	-	-	10	
Тема 3	12	4	2	-	-	6	12	1	1	-	-	10	
<i>Разом за модуль 1</i>	36	12	6	-	-	18	36	3	3	-	-	30	
<i>Змістовий модуль 2. Основи аграрного, земельного, екологічного, кримінального та інших галузей права</i>													
Тема 4	12	4	2	-	-	6	12	1	1	-	-	10	
Тема 5	12	4	2	-	-	6	12	1	1	-	-	10	
Тема 6	12	4	2	-	-	6	12	1	1	-	-	10	
Тема 7	18	8	4	-	-	6	18	2	2	-	-	14	
<i>Разом за модуль 2</i>	54	20	10			24	54	5	5	-	-	44	
Всього годин	90	32	16	-	-	42	90	8	8	-	-	74	

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, лб – лабораторно-практичні заняття; інд – індивідуальні завдання, СРС – самостійна робота студентів.

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1. Лекції

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1	<p><i>Змістовий модуль 1. Основи теорії, цивільного, сімейного та трудового права</i></p> <p><i>Тема 1 Основи теорії держави та права</i></p> <p>Вступ. Академічна доброчесність. Система права.</p> <p>Предмет і метод теорії держави і права. Загальна характеристика первісного суспільства. Наукові теорії виникнення держави.</p> <p>Поняття й ознаки держави. Поняття і класифікація функцій держави: внутрішні та зовнішні функції сучасної правової держави. Форми здійснення функцій держави.</p> <p>Поняття і структура форми держави. Форма державного правління: поняття, ознаки та види монархії; поняття, ознаки та види республіки. Форма державного устрою. Форма державного політичного режиму: поняття та види.</p> <p>Загальна характеристика концепцій про сутність і соціальне призначення держави. Україна як суверена, демократична, правова та соціальна держава.</p> <p>Поняття права. Джерела права. Право у суб'єктивному й об'єктивному розумінні. Поняття та види соціальних норм. Функції та принципи права.</p> <p>Поняття норм права. Структура норм права. Поняття системи права та її основні ознаки. Елементи структури системи права. Загальна характеристика основних галузей права України. Поняття та види систематизації законодавства України.</p> <p>Правові відносини, загальна характеристика. Правопорушення: поняття, види склад. Юридична відповідальність: поняття і ознаки. Поняття правової поведінки. Правомірна поведінка. Законність та правопорядок.</p>	4
2	<p><i>Тема 2. Основи цивільного та сімейного права України</i></p> <p>Поняття і предмет цивільного права України. Загальна характеристика Цивільного кодексу України. Поняття, особливості, елементи цивільного правовідношення. Відповідальність у цивільному праві. Учасники цивільних відносин. Поняття, види та признаки юридичної особи. Поняття і загальна характеристика цивільної правоздатності та цивільної дієздатності.</p> <p>Поняття та види цивільно-правової угоди. Цивільно-правові договори: поняття, види. Договір купівлі-продажу. Договір обміну. Договір найму (оренди). Договір дарування.</p>	4

Поняття та форми власності в Україні. Суб'єкти права власності. Способи набуття та припинення права власності. Захист права власності. Поняття творчої діяльності та інтелектуальної власності. Особисті немайнові права громадян та їх захист. Майнові права громадян і юридичних осіб.

Позов, його поняття та зміст, види позовів. Строки та терміни. Позовна давність, її поняття. Загальна та спеціальна позовна давність. Зміна тривалості, обчислення та початок перебігу позовної давності.

Поняття спадкового права. Склад спадщини. Усунення спадкоємців від права на спадкування. Наслідування по закону. П'ять черг спадкоємців. Наслідування по заповіту. Прийняття спадщини, строки прийняття. Відмова від прийняття спадщини. Право на обов'язкову частку спадщини. Спадковий договір.

Поняття та предмет сімейного права України. Загальна характеристика Сімейного кодексу України.

Поняття сім'ї та шлюбу. Підстави, умови та порядок укладення шлюбу. Підстави і порядок розірвання шлюбу. Визнання шлюбу недійсним. Шлюбний контракт. Права та обов'язки подружжя. Права та обов'язки батьків, дітей, інших членів сім'ї та родичів. Позбавлення батьківських прав. Опіка, піклування, усиновлення, патронат.

Тема 3. Основи трудового права України

Поняття та принципи трудового права України. Джерела трудового права. Загальна характеристика Кодексу законів про працю. Трудові правовідносини. Суб'єкти трудового права. Колективний договір: поняття, зміст.

Трудовий договір: поняття, сторони, умови укладення, зміст, види трудового договору. Контракт – особлива форма трудового договору. Порядок прийняття на роботу. Порядок припинення трудового договору: з ініціативи працівника, з ініціативи власника або уповноваженого ним органу.

Робочий час і його види. Скорочений та неповний робочий час. Час відпочинку: поняття і види. Робочий час і час відпочинку неповнолітніх. Особливості праці жінок і молоді. Оплата праці. Трудова дисципліна. Правила внутрішнього трудового розпорядку. Види дисциплінарних стягнень. Матеріальна відповідальність. Індивідуальні й колективні трудові спори.

Соціальне забезпечення: поняття, предмет права соціального забезпечення. Джерела права соціального забезпечення. Соціальні гарантії. Соціальне страхування. Види пенсій за законодавством України. Види соціальної допомоги сім'ям із дітьми.

	<p style="text-align: center;">Змістовий модуль 2. Основи аграрного, земельного, екологічного, кримінального та інших галузей права</p> <p style="text-align: center;"><i>Тема 4 Основи аграрного права</i></p> <p>Предмет аграрного права України. Методи правового регулювання аграрного права.</p> <p>Система аграрного права. Джерела аграрного права.</p> <p>Суб'єкти та об'єкти аграрних правовідносин.</p> <p>Правове становище фермерського господарства. Державне сільськогосподарське підприємство. Сільськогосподарським акціонерним товариством. Особисте селянське господарство.</p> <p>Державне регулювання в аграрній сфері.</p> <p style="text-align: center;"><i>Тема 5. Основи земельного та екологічного права України</i></p> <p>Поняття і предмет земельного права. Види земель та їх правовий статус. Суб'єкти земельного права. Право власності на землю. Оренда земель. Порядок вирішення земельних спорів. Відповідальність за порушення земельного законодавства.</p> <p>Екологічне право: поняття, предмет, система. Законодавство про охорону навколишнього природного середовища: загальна характеристика. Екологічні права й обов'язки громадян. Права і обов'язки природокористувачів. Природо-заповідний фонд. Червона книга. Відповідальність за порушення екологічного законодавства.</p> <p style="text-align: center;"><i>Тема 6. Основи кримінального права України</i></p> <p>Поняття і предмет кримінального права. Загальна характеристика Кримінального кодексу України. Поняття кримінальної відповідальності. Поняття злочину та його ознаки. Склад злочину. Стадії скоєння злочину. Добровільна відмова від вчинення злочину. Поняття і види обставин, що виключають злочинність діяння: необхідна оборона, крайня необхідність. Співучасть у злочині. Види співучасників злочину.</p> <p>Поняття покарання. Система і види покарань: основні, додаткові, покарання, що можуть призначатися і як основні, і як додаткові. Судимість: поняття, погашення, зняття. Кримінальна відповідальність неповнолітніх.</p> <p style="text-align: center;"><i>Тема 7. Основи інших галузей права</i></p> <p>Правове регулювання рибництва. Правове регулювання рибальства. Інституційно-функціональне забезпечення рибництва та рибальства. Законодавче забезпечення державної підтримки рибництва та рибальства. Особливості юридичної відповідальності на порушення законодавства у сфері рибництва та рибальства.</p>	<p style="text-align: center;">4</p> <p style="text-align: center;">4</p> <p style="text-align: center;">4</p> <p style="text-align: center;">4</p> <p style="text-align: center;">8</p>
Разом годин		32

7.2. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1.</i> Основи теорії, цивільного, сімейного та трудового права		
1	Вступ. Академічна доброчесність https://btsau.edu.ua/sites/default/files/Faculties/osvita/quality/polog_akad_dobr_bnau.pdf Основи теорії держави та права <i>Питання до обговорення:</i> Вступ. Академічна доброчесність. Система права. Причини і шляхи виникнення держави і права. Теорії походження держави і права. Держава: основні поняття. Механізм (апарат) держави. Громадянське суспільство і держава	2
2	Основи цивільного та сімейного права України <i>Питання до обговорення:</i> Цивільне право як галузь права. Фізичні особи як учасники цивільних правовідносин. Опіка та піклування. Юридичні особи як учасники цивільних правовідносин. Строки та терміни в цивільному праві. Поняття сім'ї. Предмет сімейного права. Шлюб. Недійсність шлюбу.	2
3	Основи трудового права України <i>Питання до обговорення:</i> Трудове право як самостійна галузь права. Трудовий договір. Робочий час і час відпочинку. Оплата праці. Охорона праці.	2
<i>Разом за змістовий модуль 1</i>		6
<i>Змістовий модуль 2.</i> Основи аграрного, земельного, екологічного, кримінального та інших галузей права		
4	Основи аграрного права України Основи аграрного права. Агропромисловий комплекс України. Державна правова політика в сфері АПК.	2
5	Основи земельного та екологічного права України <i>Питання до обговорення:</i> Земельне право та земельні правовідносини. Склад та цільове призначення земель України. Приватизація земельних ділянок. Правові засади ринкового обігу земельних ділянок. Поняття,	2

	предмет і метод екологічного права. Загальна характеристика законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Право природокористування. Відповідальність за порушення екологічного законодавства.	
6	Основи кримінального права України <i>Питання до обговорення:</i> Кримінальне право як галузь права. Кримінальний закон. Поняття й ознаки злочину. Кримінальна відповідальність та її підстави. Склад злочину. Покарання.	2
7	Основи інших галузей права <i>Питання до обговорення:</i> Водний кодекс України Закон України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів». Закон України «Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них». Підзаконні нормативно-правові акти в сфері рибництва та рибальства.	4
<i>Разом за змістовий модуль 2</i>		<i>10</i>
Всього		16

7.3. Самостійна робота

Окрім читання лекцій викладачем передбачається вивчення основної та додаткової літератури з курсу, яка пропонується здобувачам для забезпечення самостійної роботи. Самостійна робота здобувачів вищої освіти є важливою складовою частиною навчальної роботи і призначена для досягнення наступних цілей: закріплення і поглиблення отриманих знань, умінь і навичок; підготовка до практичних занять, складання модулів та іспиту; формування культури розумової праці і самостійності в пошуку нових знань. Слід наголосити, що самостійна робота здобувачів вищої освіти приносить результати лише тоді, коли вона є цілеспрямованою, систематичною і планомірною. Формами самостійної роботи здобувачів вищої освіти є вивчення наукової літератури: підручників, навчальних посібників, монографій, періодичних наукових видань в області права, рекомендованих викладачем.

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1.</i>		
1	Основи теорії держави та права	6

	Причини і шляхи виникнення держави і права. Функції держави. Правова та соціальна держава.	
2	Основи цивільного та сімейного права України Об'єкти цивільних прав. Право власності. Загальні положення про правочини. Односторонні правочини та договір. Спадкове право.	6
3	Основи трудового права України Трудовий договір та контракт. Відпустка та її види. Матеріальна відповідальність. Трудові спори.	6
<i>Разом за змістовий модуль 1</i>		<i>18</i>
<i>Змістовий модуль 2</i>		
4	Основи аграрного права України Джерела аграрного права. Суб'єкти аграрних правовідносин. Особливості правового регулювання АПК України.	6
5	Основи земельного та екологічного права України Джерела земельного права. Приватизація землі. Склад та цільове призначення земель України. Правові засади ринкового обігу земельних ділянок Природоресурсні кодекси і закони України. Право власності на природні ресурси. Особливості оренди природних ресурсів. Відповідальність за порушення екологічного законодавства.	6
6	Основи кримінального права України Склад злочину. Обставини, що виключають злочинність діяння. Закінчений та незакінчений злочин. Співучасть у вчиненні злочину.	6
7	Основи інших галузей права Поняття, предмет та особливості адміністративного права. Основи житлового законодавства. Основи законодавства про соціальний захист і охорону здоров'я. Муніципальне право в Україні. Податкові та митні органи України.	6
<i>Разом за змістовий модуль 2</i>		<i>24</i>
Всього годин		42

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання індивідуальних завдань.

7.4. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

1. Конституційно-правовий статус органів виконавчої влади в Україні.
2. Конституційно-правовий статус органів місцевого самоврядування в Україні.
3. Референдум як форма реалізації народовладдя.
4. Виборче право та виборча система України.
5. Вибори Президента України.
6. Вибори народних депутатів України.
7. Вибори органів місцевого самоврядування в Україні.
8. Поняття кримінального права.
9. Предмет і метод кримінального права.
10. Загальна характеристика Кримінального кодексу України.
11. Кримінальна відповідальність та її підстави.
12. Поняття злочину та його ознаки. Склад злочину.
13. Стадії злочину. Добровільна відмова від вчинення злочину.
14. Види кримінальних покарань.
15. Поняття та ознаки кримінального покарання.
16. Поняття цивільного права України.
17. Джерела цивільного права України.
18. Загальна характеристика Цивільного кодексу України.
19. Спадкування за законом та за заповітом.
20. Права та обов'язки матері, батька і дитини.
21. Підстави та правові наслідки позбавлення батьківських прав.
22. Поняття, зміст та порядок укладення трудового договору.
23. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору.
24. Житловий фонд. Надання жилих приміщень.
25. Екологічні права та обов'язки громадян.

Зміст самостійної роботи здобувачів над темами в межах навчальної дисципліни «Право» визначається її робочою програмою, методичними матеріалами, тематикою для написання індивідуально-дослідницьких завдань. Забезпечується самостійна робота списком визначеної літератури для обов'язкового та додаткового опрацювання, системою навчально-методичних засобів. Методичні вказівки передбачають можливість самоконтролю з боку здобувача вищої освіти.

Окрім читання лекцій викладачем передбачається вивчення основної та додаткової літератури з курсу, яка пропонується здобувачам для забезпечення самостійної роботи. Самостійна робота здобувачів вищої освіти є важливою

складовою частиною навчальної роботи і призначена для досягнення наступних цілей: закріплення і поглиблення отриманих знань, умінь і навичок; підготовка до практичних занять, складання модулів та іспиту; формування культури розумової праці і самостійності в пошуку нових знань. Слід наголосити, що самостійна робота здобувачів вищої освіти приносить результати лише тоді, коли вона є цілеспрямованою, систематичною і планомірною. Формами самостійної роботи здобувачів вищої освіти є вивчення наукової літератури – підручників, навчальних посібників, монографій, періодичних наукових видань в області права, рекомендованих викладачем.

Засвоєння під час здійснення самостійної роботи важливих і складних питань зі змісту навчальної дисципліни перевіряється у формі загальної дискусії та обговорень в аудиторії, зокрема під час проведення семінарських занять.

У процесі самостійної роботи здобувачі повторюють й закріплюють матеріал аудиторних занять.

З навчальної дисципліни «Право» здобувачі виконують такі види самостійної роботи:

1. Ознайомлення з рекомендованими джерелами і літературою до теми з підготовкою опорного конспекту питань для обговорення на семінарському занятті (здобувачі мають ґрунтовно опрацювати всі рекомендовані джерела і літературу до теми, письмово скласти опорний конспект питань згідно методичних вказівок для обговорення на семінарському занятті).

2. Складання термінологічного словника до теми і підготовка до понятійного диктанту (термінологічний словник оформлюється рукописно чи у друкованому вигляді).

3. Розроблення структурно-логічних схем за темами (структурно-логічні схеми за темами згідно методичних вказівок оформлюються рукописно чи у друкованому вигляді).

4. Виконання тестових завдань.

5. Вирішення ситуаційних завдань (відповіді на питання ситуаційного завдання оформлюються рукописно чи у друкованому вигляді з посиланням на відповідні нормативно-правові акти).

6. Написання есе (твору невеликого обсягу та вільної композиції, який виражає індивідуальні враження та міркування з конкретного питання, не претендує на визначальне чи вичерпне трактування предмета. Як правило, есе пропонує новий, суб'єктивний погляд на проблему, може мати філософський, науково-популярний характер. Здобувачу також надається можливість виконати презентацію відповідної теми).

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час лекційних занять застосовуються: слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань.

Під час практичних занять застосовуються: дискусійне обговорення проблемних питань, робота у малих групах, рольові та ділові ігри, публічний виступ, групові проекти та кейс-завдання, ситуаційні завдання.

Дисципліна викладається в очному форматі, із застосуванням мультимедійних засобів. За необхідності (індивідуальні графіки та дистанційна форма навчання тощо) можуть використані Moodle Білоцерківського НАУ, онлайн-платформи ZOOM, Microsoft Team, Google Meet, електронна пошта, мобільні додатки Viber, Telegram. Формат проведення навчальної дисципліни може бути змішаним: поєднання як традиційних форм навчання з елементами дистанційного навчання.

9. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з навчальної дисципліни «Право» включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді, самостійні, практичні та контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі заліку за результатами поточного контролю (тематичного оцінювання, виконання ІНДЗ та модульного контролю).

10. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінку на практичному занятті здобувач отримує за відповіді на поставлені питання, виконані задачі, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, реферати, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести в системі БНАУ Moodle.

11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$\text{БПК} = \frac{\text{САЗ} \times \text{max ПК}}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

Критерії оцінювання за дворівневою шкалою

Під час проведення заліку навчальні досягнення студентів оцінюються за дворівневою шкалою: зараховано, не зараховано.

Оцінка «зараховано» (60–100 балів) ставиться студентові, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; під час виконання завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

Оцінка «не зараховано» (1–59 балів) ставиться студентові, який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може продовжити навчання чи розпочати професійну діяльність без додаткових занять з відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
75–81	C		
64–74	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1–34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «залік»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	ІНДЗ	Загальний бал
------------	--------	-------------------	-------------------	--------------------	------	---------------

Максимально можлива кількість балів	10	30	10	40	10	100
---	----	----	----	----	----	-----

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби: слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, нормативно-правова документація.

Технічні засоби: Системи дистанційного навчання: Moodle (teach.btsau.net.ua), Zoom.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативна база

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Водний кодекс України : Закон України від 6 червня 1995 р. № 213-95/ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 436–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. Земельний кодекс України : Закон України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
5. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. №8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
7. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. №2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
8. Лісовий кодекс України : Закон України від 21 січня 1994 р. № 3852-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>
9. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
10. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
11. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
12. Про землеустрій : Закон України від 22 травня 2003 р. № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>

13. Про рослинний світ : Закон України від 9 квітня 1999 р. № 591-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-14#Text>
14. Про тваринний світ : Закон України від 13 грудня 2001 р. № 2894-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text>
15. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>
16. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>
17. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
18. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
19. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402- VII. URL: VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>
20. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 р. № 4572-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
21. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
22. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
23. Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів : Закон України від 08 липня 2011 р. № 3677-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3677-17#Text>
24. Про рибу, інші водні живі ресурси та харчову продукцію з них : Закон України від 06.02.2003 р. № 486-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/486-15#Text>
25. Про затвердження Положення про Державне агентство меліорації та рибного господарства України : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 895. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/895-2015-п#Text>

Основна література

1. Герц А.А., Кравчук С.Й. Правознавство : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2018. 280 с.
2. Гринь О.Д., Донченко О.І. Правознавство : навч. посіб. Одеса : Фенікс, 2016. 206 с.
3. Загальне адміністративне право : підручник / Гриценко І.С., Мельник Р.С., Пухтецька А.А. та інші; за заг. ред. І.С. Гриценка. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 568 с.
4. Килимник І.І. Земельне право України : навч. посібник. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2015. 166 с.
5. Корнеєв Ю.В. Земельне право України : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 200 с.
6. Круглова О.О. Курс лекцій з дисципліни «Цивільне право». Дніпро : Видавець Біла К.О., 2017. 151 с.
7. Правознавство : Підручник для студентів ВНЗ / За ред. Волошкевича Г.А. Черкаси, 2019. 686 с.
8. Правознавство : підручник: кол. авт. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 632 с.
9. Правознавство : підручник: кол. авт. Одеса : Атлант, 2015. 554 с.
10. Ратушняк С.П. Правознавство. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2014. 720 с.

11. Макарчук В.В. Методичні вказівки для практичних занять і самостійного вивчення навчальної дисципліни «Право» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 207 «Водні біоресурси та аквакультура» / уклад. В. В. Макарчук. - Біла Церква: БНАУ, 2022. - 48 с.

Додаткова література

1. Вереша Р.В. Кримінальне право України. Загальна частина. Навч. посібник. 5-те вид. 2018 р. Київ : Алерта. 360 с.
2. Волощук М.Г. Карабін Т.О. Менджул М.В. Фінансове право : навч. посіб. вид. 3-тє, допов. та перероб. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2017. 244 с.
3. Ємельянов В.П. Кримінальне право України: Загальна частина. Основні питання вчення про злочин : наук.-практ. посіб. Харків : Право, 2018. 142 с.
4. Іванов Ю.Ф. Куриліна О.В., Іванова М. В. Цивільне право України : навч. посіб. у 2 т. 2-ге вид. доповн. і переробл. Київ : Алерта, 2019. Т 1. 342 с. Т. 2. 346 с.
5. Кононенко Ю.С., Сокурєнко О.М. Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах (Кримінальне право України): 1973-2014 рр. : станом на 20.10.2014 р. Черкаси, 2014. 308 с.
6. Круглова О.О. Курс лекцій з дисципліни «Цивільне право». Дніпро : Видавець Біла К.О., 2017. 151 с.
7. Любченко П.М. Муніципальне право України: навч. посіб. Харків: Видавництво «ФІНН», 2015. 496 с.
8. Макарчук В.В. Поняття «правовий статус особи» в теоретично-правовій літературі. *Право.иа.* 2015. № 3. С. 18-23. <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/1740>
9. Макарчук В.В. Поняття правового статусу правоохоронних органів // *Правові горизонти.* 2020. №23. С. 90-94. <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/5350>
10. Макарчук В.В. Сутність наукової розробленості проблеми щодо визначення поняття правоохоронних органів як суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони держави. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2020. № 9. С. 242-245. <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/5948>
11. Макарчук В.В. Характеристика правоохоронних органів як суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері національної безпеки і оборони держави. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2021. № 1. – С. 21-24. <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/5947>
12. Мілаш В.С. Господарське право : навч. посіб. для підготовки до іспитів. Харків : Право, 2016. 332 с.
13. Податкове право України : підручник / за ред. М. П. Кучерявенка. Харків : Право, 2018. 512 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України. URL: www.rada.gov.ua
2. Президент України. URL: www.president.gov.ua
3. Кабінет Міністрів України. URL: www.kmu.gov.ua
4. Конституційний суд України. URL: www.ccu.gov.ua
5. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. URL: www.ombudsman.gov.ua